

Jak wspominamy Międzynarodowy Rok Pielęgniarek i Położnych – 2020 rok

dr n. o zdrowiu **Dorota Kilańska**, prof. uczelni

Prezes Fundacji Florencja, Zakład Koordynowanej Opieki Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Międzynarodowy Rok Pielęgniarek, kampania Nursing Now to chęć pokazania wpływu pielęgniarek na osiągnięcie Zrównoważonych Celów Rozwoju, ustanowionych przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Dyrektor Światowej Organizacji Zdrowia – dr Tedros Adhanom Ghebreyesus – ogłaszając rok 2020 rokiem pielęgniarek i położnych, wyraźnie podkreślał, że nie chodzi tylko o to, aby docenić dotychczasową pracę pielęgniarek, lecz żeby pokazać znaczenia pielęgniarek dla realizacji projektów związanych z zapewnieniem powszechnego dostępu do ochrony zdrowia (Universal Health Coverage). To rok, w którym kontynuowano inaugurację projektu Nursing Now, przygotowywanej od 2016 roku, jako efektu raportu All-Party Parliamentary Groups (APPGs) (nieformalnej Grupy Parlamentarnej ds. Zdrowia na Świecie w Wielkiej Brytanii) Triple Impact – *how developing nursing will improve health, promote gender equality and support economic growth* (Potrójny wpływ – jak rozwój pielęgniarstwa poprawi zdrowie, promuje równość płci i wspiera wzrost gospodarczy), który wzywa

do podniesienia rangi pielęgniarstwa na całym świecie i umożliwienia wykorzystania pełnego potencjału, jeśli kraje mają osiągnąć powszechną opiekę zdrowotną. Raport dowodzi, że zwiększenie liczby pielęgniarek i rozwój pielęgniarstwa będzie mieć również szerszy, potrójny wpływ na poprawę zdrowia, promowanie równości płci i wspieranie wzrostu gospodarczego. W 2019 roku Międzynarodowa Rada Pielęgniarek i Saudyjskie Centrum Bezpieczeństwa Pacjentów wydały białą księgę na temat poziomów personelu pielęgniarstwa, niezbędnych dla bezpieczeństwa pacjentów i bezpieczeństwa pracowników ochrony zdrowia. Zebrano w niej dowody z wielu źródeł, obejmujące różne kraje i konteksty, pokazując, że posiadanie odpowiedniej liczby pielęgniarek we właściwym miejscu i we właściwym czasie, zapewnia jakość i bezpieczeństwo populacjom, którym służy, oraz pomaga zatrzymać pielęgniarki w systemie. Ta przełomowa biała księga, oparta na dowodach i stanowisku ICN w sprawie bezpiecznego personelu pielęgniarstwa, skupiała się na pokazaniu związku między personelem pielęgniarstwa

a bezpieczeństwem pacjentów oraz na tym, jak oba rodzaje bezpieczeństwa są dopasowane. Na rok 2020 pielęgniarstwo zaplanowało wiele ważnych inicjatyw, w tym kampanię Nursing Now z zaangażowaniem najważniejszych osób w państwie oraz z obecnością i zaangażowaniem m.in. znamienitości rodzin królewskich Wielkiej Brytanii i Jordanii oraz innych ważnych osób ze świata nauki czy sztuki. Nigdy wcześniej tak, jak zaplanowano to w 2020 roku, nie miało wybrzmieć z taką siłą i zaangażowaniem przekaz znaczenia dobrych warunków pracy pielęgniarek i położnych w zapewnieniu powszechnego dostępu do świadczeń zdrowotnych oraz osiągnięcia Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs).

Jak zapamiętamy ten rok? Ja zapamiętam rok 2020, jako rok heroicznego wysiłku pielęgniarek, położnych i innych pracowników ochrony zdrowia, którzy przy znacznie zużyciu i niewystarczających zasobach kadrowych, na pierwszej linii i często bez wsparcia innych profesjonalistów oraz bez odpowiedniego zabezpieczenia w sprzęt ochrony osobistej, a także wiedzy o pandemii, sposobie postępowania z pacjentami, ale przede wszystkim w chaosie decyzyjnym i organizacyjnym, ponieśli największe koszty tej okrutnej epidemii. Koszty mierzone stratą bliskich, koleżanek z pracy, separacji od najbliższej rodziny, oddzieleniem od dzieci, czy też chorych i potrzebujących ich rodziców. To także wejście w nowe role dla swoich dzieci – roli nauczycieli i łączenia z nią pracy zawodowej, często bez możliwości odpoczynku i zregenerowania swojego ciała. To twarze wielu pięknych, młodych pielęgniarek oszczędzonych przez wyniszczające organizm plastikowe kombinezony. To sylwetki pielęgniarek często głodnych, odwodnionych i wyczerpanych, śpiących w miejscach pracy.

Do sierpnia 2020 roku na świecie zmarło 1500 pielęgniarek (ICN 2020), w Wielkiej Brytanii odeszło ze służby pacjentom ponad 100 pielęgniarek. W Polsce do 4 grudnia zmarły 32 pielęgniarki, co oznacza brak opieki pielęgniarskiej przez około 4700 godzin każdego miesiąca i prawie 59 tys. godzin w roku. Każdego dnia ok. 320 pacjentów nie otrzymało właściwego czasu na edukację i lepsze efekty leczenia, czy radzenia sobie z chorobą. Przynajmniej wypowiedź Szefa (CEO) Międzynarodowej Rady Pielęgniarek (ICN), który powiedział (tłum. własne) „Fakt, że w czasie tej pandemii zginęło tyle samo pielęgniarek,

co podczas I wojny światowej, jest szokujący. Od maja 2020 roku wzywamy do znormalizowanego i systematycznego gromadzenia danych o zakażeniach i zgonach pracowników służby zdrowia, a to, że nadal się to nie dzieje, jest skandalem”. Komentując doniesienia o demonstracjach i strajkach niektórych pielęgniarek w Europie, w związku z pandemią, H. Catton powiedział: „Nie dziwię się, że jesteśmy w tym momencie, ponieważ weszliśmy w tę pandemię tak źle przygotowani, z brakiem inwestycji w pielęgniarstwo, z brakiem sześciu milionów pielęgniarek i powolną reakcją niektórych rządów” oraz „to ważna lekcja na przyszłość. Kiedy to się skończy, nie możemy już nigdy uznawać naszych systemów opieki zdrowotnej za coś oczywistego i musimy inwestować dużo więcej w nie i pracowników służby zdrowia”. Ten rok, to rok, który zapamiętam jako brak w przestrzeni publicznej w Polsce wyraźnego jednobrzmiącego głosu liderów pielęgniarstwa. Kolejne zmiany przepisów degradujące kompetencje pielęgniarki do wykonawstwa zleceń, wbrew zapisom art. 33 Dyrektywy UE 55/2013/UE, badaniom naukowym najwyższej jakości, pokazującym wpływ wykształcenia pielęgniarek, środowiska pracy na efekty zdrowotne czy likwidacja Departamentu Pielęgniarek i Położnych i odejście pielęgniarki ze stanowiska Sekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia świadczyć może o kryzysie przywództwa, z którego długo będzie trudno wyjść kolejnym pokoleniom pielęgniarek i położnych.

Szczepionki na COVID-19 dają nadzieję, ale ta burzliwa podróż potrwa jeszcze długo, o czym pielęgniarki wiedzą lepiej niż większość społeczeństwa. Nigdy nie można zapomnieć o ogromnej liczbie osób, które zmarły lub jeszcze nie umarły z powodu tego strasznego wirusa. Wpływ wszystkich straconych istnień będzie odczuwalny przez niezliczone rzesze ludzi i to przez wiele lat.

Przedwczesne jest podejmowanie wszechstronnej analizy tego ciągłego i strasznego okresu. Ale nawet bez perspektywy, jaką przyniesie upływ czasu, widać, że można wyciągnąć wiele wniosków z problemów, które pielęgniarki wskazują w protestach od lat. Brak zasobów ludzkich to główny problem od lat podnoszony przez pielęgniarki, które najlepiej wiedzą, czego nie zrobiły opiekując się pacjentami. Takim przykładem, chociaż nie powinny, są oferty pracy dla pielęgniarek w Anglii. Gdyby problem niedoboru 36 655 pielęgniarek – i to tylko w Anglii – został rozwiązany wcześniej,

większy potencjał kadry mógłby poradzić sobie z globalnym kryzysem zdrowotnym. Odpowiednia liczba specjalistów z pewnością przyczyniłaby się do tego, że NHS znalazłby się w lepszej pozycji i lepiej mógłby poradzić sobie z wymaganiami pandemii. Masowe przesunięcia w ramach NHS zostały docenione na poziomie indywidualnym, ale nie jest to rozwiązanie. Personel intensywnej opieki i inni pracownicy docenili poświęcenie okazane przez kolegów przeniesionych z innych oddziałów, ale nikt nie zasugerowałby, że masowe przeniesienie jest trwałym rozwiązaniem przedłużającego się kryzysu. Lepsze planowanie zasobów, w tym przypadku w przedłużającej się sytuacji kryzysowej, musi być traktowane jako priorytet, tak jak powinno być przez cały czas. Jednakże świat już przygotowuje strategię na rok 2021, jak NHS, który opublikował „Planowanie zasobów ludzkich na rok 2020/2021 – działanie dla nas wszystkich”, opierający się na kreatywności i determinacji, jaką wykazywali pracownicy NHS w odpowiedzi na pandemię COVID-19 i tymczasowy plan NHS People Plan. Koncentruje się on na dalszym dbaniu o siebie i wspieraniu kultury integracji i przynależności, a także podejmowaniu działania na rzecz rozwoju zasobów ludzkich, szkolenia pracowników i współpracy w każdy inny sposób, aby zapewnić jak najlepszą opiekę nad pacjentem. Plan ten określa praktyczne działania dla pracodawców i systemów, a także działania, które NHS England i NHS Improvement and Health Education England podejmie w pozostałej części roku 2020/2021. Obejmuje on konkretne zobowiązania dotyczące:

- troski o ludzi – zapewnienie wszystkim wsparcia w zakresie zdrowia i dobrego samopoczucia;
- przynależność do rodziny NHS – ze szczególnym naciskiem na zwalczanie dyskryminacji, z którą borykają się niektórzy pracownicy;
- nowych sposobów pracy i sprawowania opieki – efektywne wykorzystanie pełnego zakresu umiejętności i doświadczenia pracowników;
- rozwoju dla przyszłości – w jaki sposób NHS będzie rekrutować i zatrzymywać pracowników oraz przyjmować współpracowników, którzy chcą wrócić.

Jaki jest los „Polityki dla Pielęgniarstwa” przyjętej przez polski rząd? Czy liderzy pielęgniarstwa znajdą zasoby, aby dokonać stosownych korekt. Rok 2020 to rok, który przyniósł także dobre wieści dla pielęgniarek – pokazał, że ponad 13 lat pracy

Zapamiętam rok 2020, jako rok heroicznego wysiłku pielęgniarek, położnych i innych pracowników ochrony zdrowia, którzy przy znacznie zużożonych i niewystarczających zasobach kadrowych, na pierwszej linii i bez wsparcia innych profesjonalistów, bez zabezpieczenia w sprzęt ochrony osobistej, sposobie postępowania z pacjentami, ale przede wszystkim w chaosie decyzyjnym i organizacyjnym, ponieśli największe koszty tej okrutnej epidemii.

niewielkiej grupy liderów pielęgniarstwa na rzecz cyfryzacji zakończyło się sukcesem wdrożenia słownika ICNPTM do podmiotów leczniczych i aprobatą dokumentowania elektronicznego przez pielęgniarki procesu pielęgnowania w praktyce. Ale to także międzynarodowy sukces. Klasyfikacja stała się częścią Międzynarodowej Klasyfikacji Klinicznej z szansą ujednolicenia praktyki pielęgniarskiej w ponad 50 krajach świata. To także rok, w którym zaangażowane w proces wdrożenia Akredytowane Centra Badań i Rozwoju ICNPTM na świecie usłyszały z ust Howarda Cattona, że ICN niewystarczająco angażował się w upowszechnienie klasyfikacji. Dostrzeżono fakt, że dzisiaj, w sytuacji pandemii, mielibyśmy dane, które pozwoliłyby na właściwe kształtowanie polityki zdrowotnej na świecie.

I na koniec, przytoczę słowa CEO ICN Howarda Cattona: „Postanowieniem noworocznym wszystkich rządów powinno być kształcenie większej liczby pielęgniarek, robienie wszystkiego, co konieczne, aby wspierać i utrzymywać obecne kadry pielęgniarskie w ochronie zdrowia – nie klaskać, jeśli nie zamierzasz działać. Świat patrzy, aby zobaczyć co robisz, a nie co mówisz”.